

Saodat JULMANOVA,
Guliston davlat universiteti o'qituvchisi
E-mail: saodat@mail.ru

DSc, dotsent V.Aliyeva taqrizi asosida

BO'LAJAK PEDAGOGLARDA IJODKORLIK QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI VA KASBIY ZARURATI

Annotatsiya

Mazkur maqolada bo'lajak pedagoglarda ijodkorlik qobiliyatlarini shakllantirishning pedagogik ahamiyati va kasbiy zarurati yoritilgan. Ijodkorlikning ta'lim jarayonidagi o'rni, uning sifatini oshirishdagi roli hamda zamonaviy pedagoglarning kasbiy muvaffaqiyatiga ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, ijodkorlikni rivojlantirish usullari va ularning samaradorligi ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Ijodkorlik, pedagogik ahamiyat, kasbiy zarurat, ta'lim jarayoni, innovatsion texnologiyalar, interfaol metodlar.

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ЗНАЧИМОСТЬ И ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ НЕОБХОДИМОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКИХ НАВЫКОВ У БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ

Аннотация

В статье рассматривается педагогическая значимость и профессиональная необходимость развития творческих способностей у будущих педагогов. Анализируется роль творчества в образовательном процессе, его влияние на повышение качества обучения и профессиональный успех современных педагогов. Также представлены методы развития творчества и их эффективность.

Ключевые слова: Творчество, педагогическая значимость, профессиональная необходимость, образовательный процесс, инновационные технологии, интерактивные методы.

PEDAGOGICAL SIGNIFICANCE AND PROFESSIONAL NEED FOR FORMING CREATIVE SKILLS IN FUTURE TEACHERS

Annotation

This article explores the pedagogical significance and professional necessity of developing creativity in future educators. The role of creativity in the educational process, its impact on improving teaching quality, and its influence on the professional success of modern educators are analyzed. Methods for fostering creativity and their effectiveness are also discussed.

Key words: Creativity, pedagogical significance, professional necessity, educational process, innovative technologies, interactive methods.

Kirish. Bugungi global o'zgarishlar va raqamli transformatsiyalar davrida ta'lim tizimining oldida turgan muhim vazifalardan biri – bo'lajak pedagoglarni yuqori darajadagi professional tayyorgarlikka ega, ijodkorlik qobiliyatlari rivojlangan mutaxassislar sifatida shakllantirishdir.

Ta'lim jarayoni zamonaviy jamiyat talablariga moslashish uchun pedagoglardan ijodkorlik, tashabbuskorlik va muammolarni mustaqil hal qilish ko'nikmalarini talab qiladi. Shunday ekan, ijodkorlik pedagogning kasbiy faoliyatining markazida turib, uning o'z fanini o'qitishdagi yondashuvlarini yangilash va ta'lim jarayoniga innovatsion usullarni qo'llash imkonini beradi.

Ijodkorlik qobiliyatlari nafaqat pedagogik faoliyatni samarali tashkil etish uchun, balki o'quvchilarning ta'lim jarayonida qiziqishlarini oshirish va ularda mustaqil fikrlashni shakllantirishda ham muhim omil sanaladi. Ushbu maqolada bo'lajak pedagoglarning ijodkorlik qobiliyatlarini shakllantirishning pedagogik ahamiyati va kasbiy zarurati tahlil qilinadi hamda mazkur jarayonni samarali tashkil etish yo'nalishlari yoritib beriladi.

Bo'lajak pedagoglarda ijodkorlik qobiliyatlarini shakllantirishning pedagogik ahamiyati

Bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirish pedagogik faoliyat samaradorligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Ijodkorlik qobiliyatlari pedagogning ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llash, o'quvchilarda qiziqish uyg'otish va darslarni qiziqarli qilish imkoniyatini ta'minlaydi. Bu qobiliyatlarning rivojlanishi quyidagi pedagogik ahamiyatlarga ega:

O'quv jarayonining sifatini oshirish Ijodkor pedagoglar ta'lim mazmunini an'anaviy metodlardan tashqariga chiqib, interfaol va innovatsion texnologiyalar yordamida shakllantiradi. Bu esa o'quvchilarning faolligi va bilimlarni mustahkamlash darajasini oshiradi. Ijodkorlik darslarni ko'rgazmali, hayotiy va amaliy ahamiyatga ega qilishda muhim rol o'ynaydi.

Ta'limning shaxsga yo'naltirilgan modelini qo'llash Ijodkorlik pedagogga o'quvchilarning qiziqishlari, ehtiyojlari va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda o'quv jarayonini tashkil etishga imkon beradi. Bu yondashuv ta'lim jarayonini shaxsga

yo'naltirilgan modelga aylantiradi, bu esa o'quvchilarda mustaqil fikrlash va ijodiy ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish Ijodkorlik bo'lajak pedagoglarga o'quv jarayonida yuzaga keladigan muammoli vaziyatlarni samarali hal qilish imkonini beradi. Ular muammolarni turli xil burchaklardan ko'rib chiqib, o'ziga xos va innovatsion yechimlarni taklif qila oladi. Bu jarayon o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularda tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi.

Darslarning mazmunini boyitish Ijodkor pedagoglar o'quv materiallarini turli xil ijodiy shakllarda taqdim etish orqali darslarning mazmunini boyitadi. Bu darslarni nafaqat informativ, balki interfaol va qiziqarli qiladi. Masalan, o'yin texnologiyalari, loyihaviy usullar, raqamli vositalardan foydalanish o'quvchilar uchun darslarni unutilmas qiladi.

Pedagogik faoliyatda motivatsiyani oshirish Ijodkorlik nafaqat o'quvchilarni, balki pedagoglarning o'zlarini ham ta'lim jarayoniga qiziqitiradi. Ijodkorlikning rivoji pedagoglarning o'z kasbiga nisbatan motivatsiyasini oshiradi, ularni yangi yondashuvlarni izlab topishga undaydi va o'z ustida ishlash jarayonini jadallashtiradi.

Ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirish pedagogik jarayonni yanada sifatli, samarali va mazmunli qiladi. Shu sababli, bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda ijodkorlikni shakllantirishga alohida e'tibor qaratish zarur. Bu nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, balki yosh pedagoglarning jamiyatdagi o'rmini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Ijodkorlikni rivojlantirishning kasbiy zarurati

Ijodkorlik pedagogning kasbiy mahoratining ajralmas qismi bo'lib, uning professional faoliyatida yuqori natijalarga erishishi uchun asosiy omil hisoblanadi. Ta'lim jarayonida ijodkorlikni rivojlantirish zamonaviy ta'limning muhim talabi bo'lib, pedagogik kasbning bir qator jihatlarini bilan chambarchas bog'liqdir. Quyida ijodkorlikni rivojlantirishning kasbiy zaruratiga oid asosiy omillar yoritiladi:

1. Innovatsion ta'lim jarayonlarini tashkil etish

Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarni faqat bilim beruvchi emas, balki bilimlarni o'zlashtirish va amaliyotda qo'llashga

o'rgatuvchi pedagoglar talab qilinadi. Bunga erishish uchun ijodkor pedagoglar:

- yangi yondashuvlar va metodlarni ishlab chiqadi;
- innovatsion texnologiyalarni qo'llaydi;
- o'quv jarayonini o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtiradi.

2. O'quv jarayonining individualizatsiyasi

Har bir o'quvchining qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlari turlicha bo'lgani uchun ijodkor pedagog bu xilma-xillikka moslashib, individual yondashuvni ta'minlay oladi. Bu yondashuv o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi ishtirokini oshiradi va ularni muvaffaqiyatga undaydi.

3. Pedagogik faoliyatda yangi imkoniyatlar yaratish

Ijodkor pedagoglar kasbiy faoliyat davomida: yangi usullarni kashf qiladi; ta'lim jarayonida o'yinlar, loyiha ishlari va raqamli texnologiyalarni qo'llash orqali darslarni boyitadi; nostandart muammolarni hal qilishda innovatsion yondashuvlarni taklif etadi. Bu esa ta'lim jarayonining sifatini oshirish bilan birga pedagoglarning kasbiy o'sishini ta'minlaydi.

4. O'quvchilarni ijodiy rivojlantirish

Ijodkorlik pedagogning o'zida rivojlangan bo'lsa, u o'quvchilarga ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirishda namuna bo'lib xizmat qiladi. Bu:

- o'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantiradi;
- muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatlarini shakllantiradi;
- o'quvchilarning qiziqishini uyg'otib, ta'lim jarayoniga jalb qiladi.

5. Raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash

Ijodkor pedagog o'z o'quvchilarini zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan qurollantiradi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida:

- muammolarni hal qilish;
- kreativ yondashuvlarni qo'llash;
- yangi g'oyalarni amalga oshirish kabilar muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

6. Kasbiy muvaffaqiyat va jamiyatdagi nufuzi

Ijodkor pedagoglarning o'z kasbiy sohasida muvaffaqiyatga erishish imkoniyati yuqori. Chunki ular: darslarni qiziqarli va samarali tashkil qiladi; innovatsiyalarni qo'llash orqali jamiyatda tanilib, o'z nufuzini oshiradi; o'zgaruvchan ta'lim sharoitlariga moslashadi va har doim rivojlanish yo'lida bo'ladi.

Ijodkorlikni rivojlantirish usullari

Bo'lajak pedagoglarda ijodkorlik qobiliyatlarini shakllantirish maqsadida ta'lim jarayonida maxsus yondashuvlar va usullardan foydalanish zarur. Ushbu usullar pedagoglarning muammolarni kreativ yondashuv bilan hal qilish, yangi g'oyalarni amalga oshirish va o'quv jarayonini qiziqarli qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Quyida ijodkorlikni rivojlantirishning asosiy usullari yoritiladi:

1. Innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish

Zamonaviy texnologiyalar pedagogning ijodiy faoliyatini kengaytirishga yordam beradi.

Raqamli ta'lim vositalari: Interaktiv taxtalar, o'quv ilovalari va raqamli resurslardan foydalanish orqali darslarni yanada qiziqarli va samarali qilish mumkin.

Gamifikatsiya: Darslarga o'yin elementlarini qo'shish o'quvchilarning faolligini oshiradi va pedagogni yangi yondashuvlar izlashga undaydi.

Loyiha asosidagi ta'lim: Loyiha usulini qo'llash orqali o'quvchilar va pedagoglar ijodiy vazifalar ustida birgalikda ishlaydilar.

2. Muammoli ta'lim yondashuvi

Muammoli vaziyatlarni yaratish pedagogni ijodiy yechimlar topishga undaydi.

O'quv jarayonida muammoli savollar va topshiriqlar berish orqali pedagog va o'quvchilar birgalikda kreativ javoblarni topadilar.

Muammoli vaziyatlar muhokamasi natijasida yangicha qarashlar va yondashuvlar shakllanadi.

3. Interfaol metodlardan foydalanish

Interfaol ta'lim metodlari ijodiy fikrlashni rivojlantirishda samarali hisoblanadi.

Klasterlash usuli: Muayyan mavzu yoki muammo bo'yicha yangi g'oyalar va tushunchalarni yaratishga xizmat qiladi.

"Aqliy hujum" usuli: Yangi g'oyalarni tezkorlik bilan taklif qilish va ularni muhokama qilish orqali ijodiy fikrlash rivojlanadi.

Debatlar va munozaralar: Pedagog va o'quvchilarni birgalikda ijodiy echimlar topishga jalb qiladi.

4. Ilmiy-tadqiqot faoliyatiga jalb qilish

Bo'lajak pedagoglarni ilmiy-tadqiqot ishlariga jalb qilish ularning ijodiy salohiyatini oshiradi.

Ilmiy loyihalar va tadqiqotlar ijodkorlik qobiliyatlarini amalda sinab ko'rishga imkon beradi.

Tadqiqotlar natijasida pedagoglarda yangi metodlar va usullarni yaratish ko'nikmasi rivojlanadi.

5. San'at va madaniyat faoliyatidan foydalanish

San'at va madaniyat ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun kuchli vositadir.

Badiiy asarlar tahlili: Muayyan badiiy asarni tahlil qilish orqali pedagoglar turli xil yondashuvlarni o'rganadilar.

Ijodiy mashqlar: Shakllar, ranglar va obrazlar bilan ishlash ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantiradi.

6. Tajriba almashish va hamkorlik

Hamkorlikda o'qitish va tajriba almashish pedagoglarni yangi g'oyalar bilan boyitadi.

Kollektiv muhokamalar: O'qituvchilar o'z tajribalarini o'rtoqlashib, ijodiy yondashuvlarni o'rganadilar.

Seminarlar va treninglar: Maxsus o'quv mashg'ulotlari orqali pedagoglar ijodiy yondashuvlar bilan tanishadilar.

7. Mustaqil izlanish va refleksiya

Mustaqil izlanish pedagoglarning ijodiy qobiliyatlarini yanada rivojlantiradi.

Yangi pedagogik usullarni mustaqil ravishda o'rganish va sinovdan o'tkazish.

Darslarni tahlil qilib, o'z yondashuvlariga ijodiy o'zgartirishlar kiritish.

8. Ijodiy muhit yaratish

Ijodkorlik faqat erkin va qo'llab-quvvatlovchi muhitda rivojlanadi.

Pedagoglarni o'z fikrlarini erkin ifoda qilishga rag'batlantirish.

Ijodiy yondashuvlar uchun qulay sharoitlar yaratish.

Xulosa. Ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishda turli usullarni qo'llash pedagoglarning kasbiy salohiyatini oshiradi va ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga imkon beradi. Innovatsion texnologiyalar, interfaol metodlar, ilmiy-tadqiqot faoliyati va ijodiy muhitni shakllantirish orqali pedagoglarda ijodkorlikni rivojlantirish maqsadlariga erishish mumkin. Bu esa nafaqat ta'lim sifati, balki o'qituvchilarning jamiyatdagi obro'sini ham oshiradi.

Bo'lajak pedagoglarda ijodkorlik qobiliyatlarini shakllantirish zamonaviy ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi bo'lib, ta'lim sifatini oshirish, samaradorlikni ta'minlash va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash uchun zaruriy omildir. Ijodkorlik o'qituvchining innovatsion yondashuvlar qo'llashi, darslarni qiziqarli va mazmunli tashkil etishi, o'quvchilarda mustaqil fikrlash va ijodiy salohiyatni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati shundaki, u o'qituvchini zamonaviy talablar darajasida faoliyat yuritishga tayyorlaydi, ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida tashkil etishga yordam beradi va o'quvchilarni faol va ijodiy shaxs sifatida shakllantiradi.

Kasbiy zarurat sifatida ijodkorlik pedagogning o'z kasbiy mahoratini oshirishi, muammoli vaziyatlarda kreativ yechimlarni taklif etishi va ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlashi bilan ajralib turadi. Shuningdek, ijodkor pedagog ta'lim tizimida raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashda yetakchi rol o'ynaydi.

Ijodkorlikni rivojlantirish uchun innovatsion texnologiyalar, interfaol metodlar, muammoli ta'lim yondashuvlari, ilmiy-tadqiqot faoliyati va ijodiy muhitni shakllantirish kabi turli xil usullar samarali hisoblanadi. Ushbu usullar orqali pedagoglarda ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va yangi yondashuvlarni ishlab chiqish ko'nikmalari shakllanadi.

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayonida ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus strategiyalarni ishlab chiqish va qo'llash zarur. Bu nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki jamiyat ehtiyojlariga mos innovatsion va ijodiy fikrlaydigan pedagoglarni shakllantirishga xizmat qiladi. Ijodkor pedagoglar jamiyat rivojlanishining asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan biri sifatida e'tirof etiladi.

ADABIYOTLAR

1. Azizxo'jayev, A.A. "Ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llash asoslari." Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2019.
2. Bobonazarova, M.X. "Pedagogik innovatsiyalar va ijodiy ta'lim usullari." Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2020.
3. Dewey, J. "How We Think." Boston: D.C. Heath & Co., 1910.
4. Vygotsky, L.S. "Imagination and Creativity in Childhood." Journal of Russian and East European Psychology, 2004.
5. Nizomov, S. "Zamonaviy ta'lim jarayonida ijodkorlikning o'rni va ahamiyati." Pedagogika ilmiy jumali, №3, 2021.
6. Guilford, J.P. "The Nature of Human Intelligence." New York: McGraw-Hill, 1967.
7. Mahmudov, I.T. "Pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar." Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti, 2022.
8. Torrance, E.P. "Torrance Tests of Creative Thinking." Bensenville, IL: Scholastic Testing Service, 1974.
9. Karimov, N. "O'quv jarayonida ijodiy fikrlashni rivojlantirishning metodik asoslari." Toshkent: Innovatsion ta'lim nashriyoti, 2018.
10. Cropley, A.J. "Creativity in Education and Learning: A Guide for Teachers and Educators." London: Routledge, 2001.